

ABONAMENT:

Pe an 6 cor.; pe 1/2 an 3 cor.

Pentru România pe an 15 Lei.

Manuscripte nu se redau.

LIBERTATEA

INSERȚIUNI:

se socotesc după tarifă cu prețuri foarte moderate

Abonamentele se plătesc înainte.

Apare în fiecare Sâmbătă.

Trei adunări de protestare!
La Ilia — Brad — Orăștie.

Rezoluțiunile

luate de marea adunare de alegători și de popor, la Ilia-murășană, în 30 Oct. n.

I.

Adunarea alegătorilor din cercul electoral Dobra, ținută în 30 Octomvrie n. 1904, în Ilia-murășană, ascultând darea de seamă și espunerile deputatului Dr. Aurel Vlad asupra situațiunii politice, ia cu mulțumită la cunoștință darea de seamă a deputatului său, iar pentru ținuta sa deamă și românească, îi votează deplină încredere.

II.

Adunarea, considerând mai departe, că proiectul de reformă a legii școlare prezentat dietei de ministrul de culte, și analizat în darea de seamă a deputatului și în vorbiriile oratorilor, — conține dispoziții cari vatamă adânc autonomia asigurată prin legi, a bisericilor investite cu dreptul de a susține școlii, —

considerând că prin acest proiect de lege, se intenționează în mod tacit, revizuirea legii despre egală îndreptățire a naționalităților, în defavorul egalei îndreptățiri, —

considerând mai departe, că proiectul amintit constituie un temerar și fățiș atentat în contra culturii și existenței naționalităților, de oare-ce tendința proiectului este, de a pune școala populară în serviciul politiceii de maghiarisare, prin ceea-ce se va propaga și potența ura de rassă și se va periclită conviețuirea paucnică între diferitele popoare ce constituiesc statul nostru poliglot, —

Adunarea alegătorilor și a poporului întrunit, — protestează în mod sârbătoresc în contra dispozițiilor periculoase și anti-patriotice depuse în proiectul de reformă a legii școlare prezentat dietei prin ministrul de culte, și invită pe deputatul cercului, a face în contra acestui proiect de lege, cea mai hotărâtă opoziție!

Adunarea dela Ilia.

— Duminecă 30 Oct. 1904. —

Măreța primire a deputatului Dr. Vlad. — Tinerii I. Jantea și Adr. Cristea arestați. — Liberarea lor la pășirea d-ului Vlad. — Darea de seamă. — Vorbiriile. — Rezoluțiunile. — Delegați. —

Măreța și înălțătoare de inimi a fost primirea ce poporul român din Ilia și Dobra cu jurul lor, au făcut-o Duminecă deputatului Dr. Vlad, — încât în mijlocul mării de popor ce încungiuarse gara și

se scurgea spre comună, părea că vedem iarăși puternica mișcare de popor din ziua alegerii dela Dobra! Nu punem nici o exagerare în cuvânt, când spunem că cel puțin 2000 de oameni formau puternicul convoiu ce a întimpinat pe deputat și l-a condus în comună, încungiuându-l cu însuflețire.

Deși zi de târg la Deva, și mare parte a poporului era dusă la târg, totuși deja de dimineață se vedeau intrând din toate părțile în Ilia roii-roii de Români în haine de sârbătoare, cu câte un preot ori alt cărturar printre ei.

Când cu acceleratul dela ora 1 1/2 a sosit deputatul Dr. Vlad, gara era plină de popor, care l-a întimpinat cu sincere și prelungi urări de: „Trăiască!“ La cuvântul de salut al inv. pensionat Iuga, dl deputat a răspuns însuflețit, apoi a plecat, încungiuat de cărturari și popor, de inteligența rom. din Ilia și Dobra toată, cu doamnele, spre trăsuri. Trăsura care avea să ducă pe deputatul, era toată îmbrăcată în frunză de stejar — simbolul norocos sub care s'a dat alegerea dela Dobra, — până și spițele roatelor erau învăluite în funde de foi de stejar. Opt celereti voinici, în costum național, cu căciulă à la Mihaiu Viteazul, mergeau în jurul trăsorii, iar marea de popor s'a arangeat înainte și după trăsura. În frunte mergea musica lui Gogi, cu instrumente de suflat, animând mulțimea cu mândre marșuri românești. Aproape la fiecare minută, mulțimea isbucnea într'un capăt „Trăiască Dr. Vlad!“ și răsunetul se repeta până la celalalt capăt îndepărtat al puternicului convoiu! O manifestație a bunului popor, care întărește și oțelește la luptă inimile, în chip minunat!

Pe acceleratul cu care venea deputatul Dr. Vlad și soții, tocmai călătorea spre Berlin poetul Octavian Goga, care merge cu stipendiu să completeze studiile superioare universitare. Aflând că unde mergem, și-a întrerupt călătoria, pentru a vedea și el primirea deputatului român și darea de seamă. Ne spunea, după adunare de însuflețire:

— Duc, fraților, ca cea din urmă, cea mai frumoasă impresie din țeara mea! Mă bucur așa de mult că am întreprins călătoria, și am văzut această manifestație măreață a poporului!

Dar', încă în drum spre comună, ni-se spune, că tinerii I. Jantea, cand. de avocat, și Adrian Cristea, funcționar, au fost arestați de fisolgăbirul substituit Finna, și-s ținuti în închisoare de 4 ore deja.

— Ce vină le-a aflat?

— Nimic, decât că fiind și ei printre poporul ce se adunase și

se gătea de eșit la gară în calea deputatului, pretorul i-a agrăit că cine sunt și cu ce drept conduc poporul? Le-a cerut să se legitimeze. Ei au spus cine sunt, au spus și aceea, nu că dâșii conduc poporul, adunat de sine, decât că au venit mai de timpuriu să vadă pregătirile de primire și merg și ei ca și ceilalți oameni spre gară. Aș! solgăbirul voind de o parte a speria poporul de alta a-și câștiga „merite“ la varmegie, ca apoi să-l trimită aci de fisolgăbiru, — a declarat definiți îndată pe pacinicii tineri, punându-le în vedere, că de seară îi trimite „cu șupa“ la Orăștie! Și i-a predat pandurilor spre incuiare.

Inzadar a căutat adv. Dr. Rozvan pe voinicosul slujbaș, ca să iee garanță pentru tineri și să-i lase pe picior liber, — solgăbirul nu mai era acasă, (ori spunea că nu-i acasă), ca să-i țină mai mult prinși!...

Îndată-ce deputatul Vlad a ajuns în Ilia, cel dintâi lucru i-a fost, că a mers la pretură și a făcut atent pe pretor asupra voiniciei ce comite, cerând să lase imediat liberi pe cei doi tineri! Și dl Finna, văzând că tot n'a fi bine să mai lungească îndrăzneța-i deținere, i-a liberat îndată. Când tinerii au sosit la locul adunării, mulțimea i-a primit cu mari ovațiuni! S'a dat recurs la comitat, contra sentinței solgăbirărești, care-i mai pedepsea și cu câte 50 cor.

Adunarea însași.

La orele 3 d. a. dl protopresbiter al Iliei George Oprea deschide adunarea.

D-sa vorbește mulțimei care abia încăpea în curtea hotelului. Tribuna ridicată vorbitorilor e decorată admirabil prin cei 8 călușeri români, în costume, cari stau șpalir, patru de o parte, patru de alta a mesei oratorilor. Dl protopresbiter Oprea tâlcuește rostul obicinuitelor dări de seamă ale deputaților către alegătorii lor, dări de seamă în cari află gândurile și dorințele alegătorilor și iau avizul lor pentru ținuta lor viitoare în parlament! De aceea se bucură, că și deputatul lor, Dr. Vlad, (trăiască! trăiască! il aclamă viu și prelung mulțimea), după-ce la Dobra și-a ținut în vară darea de seamă, a venit acum și în mijlocul credincioșilor sei alegători dela Ilia. Il poștește să-și țină darea de seamă:

Dep. Dr. A. Vlad urcând tribuna, vorbește cu foc și spune cam următoarele:

Am venit, iubiți alegători și frați din popor, ca să-mi dau samă și naimea Dv. despre ce am făcut, ce am putut face, decând m'ați încredințat să vă reprezint în sfatul țerii. Dar mai ales am venit, ca să aud cuvântul vostru, să iau avizul vostru, față cu

noul plan de lege școlară pe care l'a prezentat ministrul de culte, și va veni cât de curând în desbatere în dietă, plan de lege îndreptat foarte mult în contra noastră, a școalelor noastre, deci a culturii noastre naționale, contea căruia s'au ridicat și au protestat și toți episcopii bisericilor noastre, văzând primejdia ce el cuprinde pentru viitorul școalelor. Arată zbaterile ce au fost în dietă nainte vreme, și trântelile de guverne de nainte acesuia. Când apoi guvernul de acum s'a prezentat dietei și și-a spus programul său, eu îndată am declarat acolo, în numele Dv. și a poporului român ce consimte cu noi, că nu-s mulțumit cu acel program, căci n'am aflat nimica bun în el! Când apoi a venit desbaterea asupra bugetului și am văzut cum acolo pentru poporul nostru numai sarcini sunt luate, dar îngrijire oare-care de lipsurile lui nu, iarăși m'am ridicat și mi-am arătat nemulțumirea cu bugetul, ca și cu toată politica guvernului, care în acel buget își are razimul material. Altă-dată când am văzut abuzurile slujbașilor față de popor în cercul meu electoral, ca și pe aiurea, le-am adus la cunoștința ministrilor în dietă, întrebându-i de ce lasă să se săvârșească și cerând depesirea aceluia! Am primit uneori răspunsuri foarte nemulțumitoare și le-am spus îndată în față, că ei, ministri, în loc de a face dreptate celor nedreptățiți, apără chiar ei pe cei fără-de-lege! Iar în o cauză (cea a corului dela Hunedoara), nici până azi ministrul nu mi-a dat răspuns, căci n'ar putea să dea alt răspuns, decât nefavorabil zbirului ce a provocat incidentul. Cei-ce, dintre Dv. cetească foi, ați cetit și ați auzit de prin foi cum m'am purtat, și aveți voe a judeca, dacă bine ori rău! (Bine! foarte bine! Dzeu să te țină! aclamă mulțimea).

Acum stăm iar în fața unui lucru greu, privitor la care voesc să am și avizul direct și espres al Dvoastre: Guvernul prin un nou plan de lege, vrea, așa pieziș, ca neobservat, să schimbe legea din 1868, § 13. cel despre susținerea școalelor, lege care poruncește, ca governele să susțină din visteria statului în popor școlii cu limbă de propunere după cum e poporul! Căci de plătim dări într'o formă, așa să cere ca și la bunătățile ce le dă statul, să fim într'o formă părtași. Iar guvernul acesta vrea să întoarcă legea pe dos de tot: în loc de-a ne face școlii românești pe cheltuiala țerii, vrea să ne silească, că chiar în școlile susținute din puterile noastre, să-i învățăm aceea ce el ne cere: tot limbă ungurească! Dar siluirea copiilor de a învăța în altă limbă decât limba mamei lor, îi împedecă a învăța alte lucruri bune, socotit, scris, cetit. Legea asta va cere dela copii nostri ceva ce nu se poate, ce n'au puteri a face! Contra acestui plan de lege chiar și Sașii cei guvernamentali s'au revoltat, — cu atât mai multe cuvinte avem noi de a fi contra lui! — Țara chiar acum e așa de necăjită, amenințată de foamete, și guvernul n'are alt gând mai bun, decât să vină cu legi cari

numai pagubă mare aduc țerii în tot chipul!

Atacurile guvernului față de noi devin tot mai dese și mai îndrăznețe. Și acolo unde am avea să ne ridicăm contra lor, în dietă, n'avem oamenii de lipsă. Zi de zi ni-se dovedește tot mai mult, ce mare e lipsa de a ne trimite luptătorii chiar în casa țerii, în dieta făuritoare de legi, de noi fără noi, doar mai înmoaie păcătoasele porniri. De aceea tot mai mult ni-se arată că e de lipsă, ca noi Români să luăm o hotărâre mare, generală, de a urma calea începută prin alegerea dela Dobra, de a ne trimite în dietă oamenii nostri și nu mai mult pe steinii ce n'au simț și durere pentru necazurile noastre.

Și fiind-că, precât știu, e vorbă să se convoace în un viitor apropiat un sfat mare național, care să se ocupe și cu lucrul acesta, va fi bine ca adunarea de azi, luând o hotărâre în fața situației politice, cu o cale să-și aleagă pentru eventualitatea unei conferențe și doi delegați, bărbați de încredere, cari să reprezinte acolo cercul acesta.

Vorbirea deputatului e acoperită de aprobări cu ovațiuni, iar adunarea aclamă de delegați la o eventuală conferență pe d-nii Dr. St. Rozvan, adv. și Dr. Victor Bontescu, c. adv.

*

Din partea alegătorilor din cercul Dobrei și în numele lor, urcând apoi tribuna domnul L. Vraciu, ales preot, de prezent încă contabil în Dobra, rostește un avântat cuvânt, care e o reprivire asupra activității deputatului și o apreciere a ei, încheiată cu moțiunea de încredere dată la „Rezoluțiunile“ ca punct 1, — cam în următoarele cuvinte:

Onorați alegători, iubii popor!

Avem în sfârșit bucuria, de a vedea trecut acel timp de puțină laudă pentru noi, când și acest cerc electoral atât românesc, era reprezentat în sfatul țerii tot prin oameni, ce nu se ridicau acolo nici-odată întru apărarea intereselor bătute de vremuri rele, ale poporului nostru românesc, nici întru apărarea numelui lui când era hulit!

Când în primăvara anului 1903 a rămas cercul Dobrei fără deputat, am avut și eu cinstea de a sta de sfat cu mai mulți fruntași din cerc și atunci ne-am dat seama de toate greutățile peste cari am da luptând pentru a scoate un deputat național român. Și ne-am zis: adevărat că poporul nostru nu are încă școală și praxa de lipsă, dar' e bun și ascultător dacă e încredințat că binele lui îl vrei! Și cu inimă veselă mărturisim azi că nu ne-am înșelat în nădejdea fraților alegători.

Cu toată dragostea inimii voastre, și cu însuflețire ne mai pomenită ați ales de deputat pe un Român, pe de toți iubitul Dr. Aurel Vlad! (Aclamațiuni puternice întimpină numele deputatului!)

Oameni străini de neamul nostru prea mult ne-au tras pe sfoară, ca să știm acum și noi, că a le mai da încrederea noastră, însemnează a le pune în mână cuțitul cu care ne vor străpunge ei înșiși inima! Deși om tânăr, doritul nostru, avea deja multe fapte

împlinite, cari ne erau bună chiezeșie, că e omul, care ne cunoaște durerile, care are curaj și înțelepciunea de a ne apăra drepturile în sfatul țării, unde se fac legile, și a aduce acolo plângerile noastre pentru toate fărădelegile ce ni-se fac; cerând ministrilor seama pentru ele!

Și ne întrebăm azi, că oare dl deputat al nostru făcut-a ceva pentru binele nostru de când l'am ales? De pe fețele voastre ved că toți sunteți mulțumiți cu ținuta și cu lupta, ce dl deputat a desfășurat-o în dieta țării pentru onoarea cercului seu, ba a tuturor Românilor din țările coroanei ungare.

Eu îmi iau totuși voie a înșira pe scurt unele fapte săvârșite de deputatul nostru, ca să se dovedească temeiul mulțumirii noastre.

Prinzând de veste, că mai mulți locuitori din Zam au fost siliți pe nedrept să-și trimită copiii la școala ungurească de acolo și că solgăbirul din Iliia a pedepsit pe nevinovații părinți, cari n'au vrut să trimită copiii la aceea școală, deputatul nostru a adus aceasta călcare de lege înaintea ministrului în plinul dietei, cerând să pedepsească pe solgăbirul volnic. După cât știu solgăbirul n'a fost pedepsit căci corb la corb nu scoate ochii, dar' dl deputat al nostru și-a făcut datorința!

Vorbirea ținută de dl deputat în ședința din 6 Iulie era cuvânt de cuvânt scoasă din sufletul nostru. Mai ales în aceasta vorbire descopere d-sa în sfatul țării cele mai multe nedreptăți ce ni-le fac cei-ce au puterea în mână! În aceasta vorbire a spus dl deputat să nu mai mărească ministri plățile slujbașilor să nu se mai înmulțească salariile și să se mai împuțineze dările! Că plățile slujbașilor de pe spatele noastre le scot, și nu mai avem de unde!

A spus apoi cum vice-notarul din Burjuc a vândut pe nedrept o vacă de 70 fl. alui Ioachim Cozma de acolo cu 15 fl. pentru o păgubire de pădure. A cerut să ne sloboadă ministrul pădurile și pășunile, ca să mai putem ținea și noi o capră sau o oaie. A cerut să ne dea la mai mulți dreptul de alegători! Știți d-voastre că în cele mai multe sate nu este decât un singur alegător de deputat. Dl Dr. Vlad a cerut să avem și noi Români, măcar că suntem săraci, nu numai mai mulți deputați ci și mai mulți alegători de deputați. A arătat apoi că ministrul a închis casina din Dobra pe nedrept! A cerut ca contractele, intabularile, desrăbulările, cotațiile și pertractările judecătorești, să se facă în limba românească, acolo unde locuiesc Români, căci doar' știți d-voastră câte alergături face și câte cheltuieli plătește bietul plugar român, numai din pricină, că toate scrisorile ce-i vin la mână sunt scrise într-o limbă străină de el și pe care n'o înțelege! Apoi doar' nu suntem noi aici în țeara aceasta numai ca să plătim dări în bani și în sânge, să ne bată la dobă pământurile și vitele și să ne ducă feciorii la cătanie, fără nici un drept! Că asta nu e și domnia legii și a dreptății ci e sclăvie!

Dar' dl deputat al nostru nu a apărut numai drepturile călcate în picioare a noastre, a celor din cercul Dobra, ci singurul Român fiind în sfatul țării, d-sa a adus la cunoștința ministrilor și nelegiuirile ce se fac Românilor prin alte părți de țeară cum sunt nedreptățile din comitatul Aradului, dela Bistrița, din Hunedoara și altele!

Și iată astfel că au fost norocoși de a nimeri în persoana iubitului nostru deputat numai un om, care poartă la inimă toate necazurile și durerile noastre, a alegătorilor din acest cerc, ci un om care se îngrijește de necazurile tuturor Românilor din această țeară! Cu drept cuvânt ne putem deci mândri că ne-am ales un deputat harnic, de a cărui ținută tresaltă toată suflarea românească din toate colțurile țării! Deci atât din ceea ce ne-a spus dl deputat astăzi, cât mai ales din socoteala ce ne-o facem noi alegătorii D-sale, pe temeiul faptelor săvârșite de densus, suntem convinși, că toată munca ce o-a desvoltat-o în dieta țării, ne mulțamește pe deplin, și ne face să ne alipim din tot sufletul de D-sa la lupta purtată de d-sa pentru binele nostru!

Și acum, mult on. domnule deputat, în dieta țării fiind singur român adevărat în mijlocul a sute de străini, când ai apărut drepturile noastre, co-

legii D-Tale streini Ți-au strigat și Te-au huiduit și Te-au clevetit! Fi mândru de hula ce Ți-o fac contrarii drepturilor noastre și fi sigur, că cu cât ei Te hulesc mai mult pentru ținuta D-Tale curăgioasă, cu atât mai mult Te iubim și Te cinștim noi cari Te-am trimis acolo! În numele acestui popor oprisit dar mai nobil ca mulți păcătoși ce-l hulesc, dă-mi voie, ca în semn de stimă și iubire să-Ți strâng călduros mâna zicându-Ți: Să trăiești la mulți ani!

Și acum fraților, de încheere, vă propun să primiți și enunțați ca rezoluțiune a acestei adunări, următoarele: (Cetește rezoluțiunea de încredere față de deputat, publicată mai sus sub Nr. I., care e primită unanim și cu mare însuflețire).

In mijlocul unei încordate luări aminte urcă apoi tribuna de toți iubitul protopresbiter al Dobrei **Iosif Morariu** și străbătut de o apostolică convigere și inspirație, rostește cam următoarele, fiind adesea întrerupt de zgomotoasele aprobări ale ascultătorilor:

Un bărbat român iubitor de ziceri înțelepte, Cichindeal, a zis cuvintele ce ne răsuna mereu și mereu în suflet: „Minte, minte, marită nație românească, și nu va fi atunci alt popor ca tine!“ Iar minte unde învață fii poporului? În școală, iubii alegători și frați! Cichindeal a voit să ne zică și el: Școala se ai tu Române, și atunci nu va fi popor ca tine! Și de aceea părinții și protopărinții nostri s'au străduit în jumătate de veac atâta, ca să întemeieze mereu școli după școli pentru popor, ca să-l aducă la lumină, la minte, fiindcă înșiși viața lui bună, dela asta atarnă! Iar în școală e un principiu, o lege de frunte, că numai o învățătură dată copiilor în limba mamei lor, dă și roada de lipsă, prinde, luminează! Recunosând acest adevăr, deja oameni din vremuri mai negre ca cele de azi, din zilele iobăgiei, oameni ca împărăteasa Maria Theresia și fiul său împăratul Iosif II, au înființat pentru poporul român credincios, școli însemnate, cu limba de propunere românească, anume școlile din Blaj, cari ne-au și arătat în scurtă vreme bărbați de o strălucire ce a fost răpitoare pentru neam! Iar azi în vremuri când deja de mult s'a decretat „libertate“, și poporul a început a-și ridica și susținea însuși școlile, încredințat de marele lor folos, — azi un nor greu se ridică de-asupra școlilor noastre, nor ce vrea să ni-le întunece, să ni le înecă cu totul, ca la urmă să ne rapească tot ce avem și noi mai scump, mai drag, aceste școli ridicate și susținute cu sudori și lacrimi!

După lupte grele pentru libertate am ajuns de am văzut înscrisă libertatea pe palatul vieții, am ajuns să avem legi pe hârtie, cari ne asigură aceste cerințe ale libertății și înaintării: școalele. Dar azi legile numai pe hârtie mai stau! Căci legile prescriu ca statul să ne deschidă și susție însuși școli românești în popor, — dar unde s'a văzut așa ceva? Din potrivă, numai școli, cari n'au alt rezultat, decât ținerea poporului în neștiință, în prostie! Aci aproape avem pildă viuă Boia-Bărzii, cea cu școală de stat, cu dascăl ce are 5—600 fl. plată, și copii nu știu nimic, nici ceti nici scrie, nici ungurește nici românește! Cum cu totul altfel ar sta lucrurile aci, dacă acelaș salar s'ar da la un distins învățător român, care să lucreze pentru luminarea poporului!

Norul de care vorbesc și care ne amenință azi, e noul plan de lege școlară, care ajungând lege, apoi nu ne ia dreptul de a susținea și pe banii noștri școli, dar în acelea el, guvernul, se fie stăpân! (Nu lăsăm! Nu primim! strigă mulțimea și amenință cu pumnii!) Am fost foarte necăjiți în 1873 când s'a adus legea, care băga limba ungurească ca obiect de propunere și în școlile noastre populare, — dar cum se fim și ce se mai zicem azi, în ce colorii se ne vedem viitorul, când se plănuiește scoaterea de tot a limbii noastre din o parte a școlilei (cea de repetiție și pedagogice și esamenale de calificățiune), și înlocuirea ei de tot cu limba ungurească? Când ni-să spune, că pe viitor se aibă și solgăbirul dreptul a-ți intra în școală și ați necăji pe învățători „controlând“ învățământul? Putea-vom noi primi și o astfel de lege? (Nu! Nici odată! Nu

o primim! răsuna mulțimea!) Da, așa e, de voe bună și ca bărbați liberi, nu o vom primi. Dar noi nu putem merge toți în dieta țării unde se făuresc legile, să strigăm: Nu primim! Avem însă deputatul nostru, pe care îl rugăm aici cu toții și solemn, ca să meargă în dieta țării și să lupte zi și noapte, cu toată demnitatea și căldura inimii sale în numele nostru, contra acelei legi primejdioase pentru noi! În scopul acesta propun, ca adunarea să enunțe următoarea rezoluțiune: (Vezi-o mai sus, la Rezoluțiuni, pct. II.)

Adunarea o primește unanim, caisvorită din inima ei rezoluțiunea, aclamându-o pe ea și pe orator!

Cel din urmă orator e d-nul **Dr. Victor Bontescu** (Hațeg), care în cuvinte pline de foc, răpește adunarea la protestări aprinse contra păcătoșului sistem politic ce dominează în țeară!

Deputatul Dv. Dr. Vlad — zice între altele — a fost agrăit în dietă că ar fi reprezentând acolo pe niște păcătoși, pe niște vânători de țară, și că însuși ar fi un atare! Noi trebuie să respingem cu dispreț ocara asta (Respingem! Rușine să le fie! esclamă mulțimea aprinsă!), noi trebuie să spălăm pata asta de pe el și de pe noi! Noi ne iubim patria. Noi toate neamurile din țară la oaltă formăm patria! (Așa e! „Igy van! helyes“ spune și fisolgăbirul Finna, cel din jurul său). Patria are legi. Noi cinștim și ținem legile. E un mișel cel-ce zice că nu le ținem, e un răzvrătit cel ce vorbește astfel! Legile sunt și pentru noi sfinte. Dar sunt atari numai până când ele sunt aduse spre binele poporului! Legea spune că legea trebuie cinștită, dat tot legea spune și aceea, că trimișii poporului au drept să arate în dietă cari legi sunt spre răul poporului și să ceară schimbarea lor în bine. Această chemare ați dat-o D-voastră deputatului D-voastră când l'ați ales. Și prin asta v'ați făcut datorința față de D-voastră înșivă și față de neam. Mai aveți acum datorința a face apelași la Români din celelalte cercuri electorale, a face asemenea, luptând să-și trimită deputați vrednici în dietă, cari să pună stavila aducerii de legi pentru răul poporului

Adunarea acopere cu aclamațiuni pe imosul orator și primește de al său apelul cătră celelalte cercuri românești, de a se ridica și ele și așternându-se pe lucru, să lupte pentru a scoate din alegeri deputați vrednici naționali.

Fiind obiectul bine eshauriat, deputatul Dr. Vlad mai adresează câteva cuvinte alegătorilor, mulțumindu-le pentru-că au venit așa numeroși la darea lui de seamă și au participat cu interes așa de viu la discuția asupra situației politice, — apoi îi roagă ca, pentru a dovedi celor-ce ne cred răzvrătiți, că suntem oameni de ordine, luptând cu arme demne pentru drepturile noastre, să meargă fiecare în pace la ale sale, fără a provoca ori a da ansă la neplăceri, — și încheie adunarea.

Poporul se resfiră în bună rânduială, cu suflet întărit naționalicește, mai luminat, iar noi cărturarii luptători pentru națiune, ne-am reîntors de acolo așa de înalțați cu sufletul, și hotărâți a urma lupta, care bună și plăcută e poporului, — că abia de auzim murmurele mici de inimă și învârtindu-se în un vicios cerc îngust, al celor ce pot bārfi și astfel de serioase și demne manifestațiuni naționale.

Adunarea dela Brad.

În șirul adunărilor de protestare în potriua planului de învățământ al lui Berzevicy, — adunarea dela Brad a fost a doua.

Harnicii conducători din Zarand, pe Criș, — au adunat pe ziua de 3 Noemvrie n. o mare parte a alegătorilor din cerc și mulțime de popor, ca să-și dea și poporul cuvântul în chestia asta care ne doare atât de mult. La 11 ore din zi a sosit și deputatul Dr. Aurel Vlad, însoțit de dl Vasile E. Moldovan, acum liberat din temnița din Cluj.

Sosirea dlui Dr. Vlad a fost anunțată de mulțimea de popor, prin strigătele puternice de »Trăiască Dr. Vlad«, cari au umplut piața Bradului.

Sosiții au urcat pe podiul din sala »hotelului Central« unde nu mai puteai pătrunde de mulțimea poporului.

Apelul convocator semnat de d-nul protopop Vasile Dămian, dl avocat Dr. Ioan Papp și dl preot Petru Rimbaș, a fost bine ascultat de popor.

Adunarea a deschis-o, fiind aclamat de president, dl protopop Vasile Dămian, prin o vorbire mai lungă, ținută în graiu popular, și întreruptă adese de glasuri din popor, care a rămas tremurând de furie la auzul atentatului ce i-se pregătește.

Era pătrunzătoare și plină de duioșie scena. Un popor necăjit, informat de ai sei, că nu numai n'o să meargă spre bine soarta lui, ci o lovitură nouă vrea să-i doboare existența, — venind cu indignare să protesteze, — să-și apere și pretindă drepturile, — e ceva sublim și înălțător, ceva ce numai pe curioasele noastre organe pasiviste nu le pot însufleți, — ba, iau chiar o atitudine contrară.

Deschizând presidentul adunarea, se da cuvântul harnicului nostru avocat din Brad, **Dr. Ioan Papp**, care esplică poporului în graiu popular legea învățământului de acum, — adică, cum ar trebui să fie, și importanța păgubitoare și dușmănoasă a noului proiect.

Poporul se înfierbântă și protestează mereu. Dl Papp, terminând, propune următoarea moțiune:

Alegătorii români ai cercului electoral Baia-de-Criș, întruniți la Brad în 3 Nov. 1904, după ce au luat sub discuție proiectul nou de lege numit pentru reforma legilor XXXVIII din 1868 și XXVIII din 1906, privind învățământul public din școlile populare;

având în vedere, că noul proiect este în vedită contrazicere cu legi fundamentale din constituția țării, cari au garantat cel puțin pe hârtie libertatea deplină a învățământului public și egalitatea cetățenilor — fără deosebire la naționalitate și limbă, întru această privință;

având în vedere, că vatămă în special numai legea de naționalități, această lege fundamentală utit de mult nesocotită din partea guvernului țării, — care impune guvernului ca în locurile locuite de români să ridice școli populare, elementare și medii, (gimnassii și reale) pe banii statului cu limba de propunere românească, — mai departe vatămă principiile art. de lege XXXVIII din 1868 privitor la învățământul public în școlile populare, nesocotind autonomia garantată prin lege a bisericilor noastre naționale;

având în vedere, că noul proiect de lege în loc să tindă la lărgirea drepturilor și libertăților cetățenești, ceea-ce e prima preocupare cu privire la desvoltarea constituției unui stat de drept și de cultură, — restrânge acele libertăți batjocorindu-le;

având în vedere, că proiectul jicnește principiile elementare fundamentale pedagogice și didactice și în loc de a promova, el turtește învățământul public în țară, pentru toți cari nu-s maghiari de naționalitate, —

și în fine având în vedere, că noul proiect de lege, după părerea noastră, în ultima analiză are de scop desna-

ționalizarea tuturor naționalităților nemaghiare din țară, —

protestează cu toată tăria sufletului în contra acestui proiect de lege, și vor lupta din răspunțeri ca acela să nu devină lege!

Atunci, între aclamații se ridică deputatul Dr. Vlad, — a cărui vorbire plină de adevăr, — de indignare și foc, a pătruns în inimile tuturor.

Poporul fierbea. — În mijlocul indignării ce te cuprindea — te podideau aproape lacrimile, văzând durerea unui mult necăjit popor, cum, sare în apărarea drepturilor sale.

Se auzeau mereu strigăte: *Protestăm! Nu vrem! Noi ne-am făcut școalele! Odată cu capul!*

Văzând fierberea amenințătoare, presidentul a închis adunarea, ca să nu se întâmple turburări. Deși poporul voia să mai audă și pe dl Vasile Moldovan.

Dar' și solgăbiraie se neliștiseră. A fost consultat să se închidă adunarea. Poporul, la rugarea d-lui protopop Dămian, s'a resfirat în ordine esemplară.

Dar' afară în stradă, l'au aclamat furtunos pe Dr. Vlad, de-a lungul drumului.

Astfel s'a sfârșit adunarea dela Brad care ne-a însuflețit pe toți și ne-a dat nădejdea că și alți vor urma pe la ei.

Adunarea dela Orăștie.

— Sâmbătă în 5 Noemvrie a. c. —

Având în fruntea ei pe dl Dr. Ioan Mihiu și înțelegița din loc și din toate comunele din jur, — erau de față 32 preoți, mulți învățători și popor, — adunarea de azi dela Orăștie a dovedit aceeași îndârjire a poporului și amărăciune a lui contra legii cu care guvernul vrea să ne sugrume școalele!

După deschiderea ei prin Dr. Vlad, adunarea a aclamat cu însuflețire de președinte pe dl **Dr. I. Mihiu**, care a explicat rostul ideal al acestor adunări, drepturile cetățenilor de-a să rosti prin ele, motivul care ne-a provocat să ne adunăm azi și lucrul bun ce-l săvârșesc cetățenii, folosindu-se de dreptul de a se manifesta prin atari adunări! Cuvintele dlui Dr. Mihiu au fost adesea întrerupte de aprobările vii ale adunării.

Dep. **Dr. Vlad** a făcut apoi un expozeu al situației, a analizat legea ce amenință școalele noastre, și între viile protestări ale adunării contra acestei reforme, a propus și adunarea a primit unanim o rezoluție bărbătească, similită celei dela Iliia (afară de partea care însărcinează pe deputatul cercului cu lupta în dietă). Poporul iritat striga: Nu primim! Nu voim aceea lege! Nu dăm școalele!

S'au constituit apoi comitete cercuale electorale pentru îngrijirea de alegerile comitatense ca și dietale pe teritoriul cercurilor, Orăștie, Deva. Importanța alegerilor la comitat au expus-o poporal preoții **I. Moșă** și **Manasie Iar**, între viile aprobări ale adunării. Iar de delegați pentru o eventuală conferință generală, s'au ales: la Orăștie **Dr. Vlad** și **Dr. I. Margita**, suplent **Dr. A. Oprea**, pentru cercul Deva: **Dr. I. Pop**, **Dr. A. Străitaru**, suplent **D. Ardelean**.

Apoi adunarea a fost închisă prin președinte în bună ordine.

NOUTĂȚI

Procesele „Tribunei“. Ziarul „Tribuna“ (Arad) a avut săptămâna trecută 3 procese de presă, pentru 3 articli. Procesele i-s'au pertractat înaintea curții cu jurați din Oradea-mare. Pe banca acuzatorilor se afla, ca autor al articlilor învinuși, dl Sever Bocu, redactor la „Tribuna“, aparat de dl Dr. Ioan Suci, avocat în Arad.

Dl Bocu a fost osândit în două procese, iar în al treilea a fost achitat. Pentru articolul „Un fibriu nebun“, în care zbieciua purtarea fibreiului Hadfi din St.-Miclăuș pentru prigonirea tricolorului român, a fost pedepsit la 14 zile temniță ordinară și 100 cor. în bani, iar pentru articolul politic „Tribuna“, la 3 luni arest de stat. Pentru articolul „Desastre“ a fost declarat de curtea cu jurați nevinovat.

Procesele au ținut 3 zile și avocatul Dr. I. Suci s'a distins prin apărare strălucită, plină de bărbăție și convingere, care nu se pleacă și nu șovăiește nici naintea judecătorilor chiar cu pericolul de a nu captiva inima acestora în favorul aparatului.

Printre altele, fiind vorba de tricolorul național prigonit de fibriu, prin ce a provocat articolul învinușit al „Tribunei“, dl Dr. I. Suci a spus, că colorile roșu-galben-albastru în forma în care le aplică poporul român din patrie, nu sunt identice cu tricolorul României. Românii usează de colorile lor, cari sunt ale Transilvaniei, și nu este putere pe lume, care să poată stărpi din inima Românilui dragostea pentru acest tricolor!

Episcopatul gr.-or. român a înaintat guvernului un Memorand special contra proiectului de lege școlară, întemeindu-l pe multime de argumente puternice, atât pedagogice, cât și de drept înscris în lege, și arătând că legea asta, dacă se aduce fără considerarea obiecțiilor din Memorand, nu va putea fi executată, ca una ce cere lucruri imposibile. Memorandul e dat în numele celor trei episcopi.

Asemenea pregătesc memorande de protestare episcopii gr.-cat. români, apoi Sărbii din țeară, Sașii, etc.

Acei preoți și protopopi dar, cari sunt poftiți a lua parte la mișcările de protestare a poporului însuși, ca biserică viuă, se fie curat cu aceea, că fac în cercul lor de activitate numai un lucru bun, pe care reprezentanții superiori ai bisericii, arhieriei, l-au făcut deja și ei în cercul lor!

Ce înțeles are dar codirea unora de a lua parte activă în cercul lor, precum aflăm că unii, de pildă protopopul neunit și vicarul unit al Hațegului, se codesc? Ce fel de înțelepciune superioară e aceasta?

Cine are dreptate? Ciuperca jidovului Hirsch din Deva, „Hunyadvármegy“, vorbind despre adunarea dela Ilia o persiflează, ca pe ceva lucru slab, că oamenii s'au adunat acolo numai pentru cele 20 de butoaie de bere ce le-ar fi dat nu știu cine (adever uns cu usturoiu acesta) și pentru vinars (și mai usturoioși!). Și spune ridicola fițuică că au fost cel mult 5—600 oameni.

Ceealaltă foaie din Deva „Déva és Vidéke“ condusă de oameni serioși, e mult mai loială, și pe lângă un raport destul de obiectiv, recomaște că au fost 1500 de oameni la adunare și la primirea deputatului! Iar noi, care am pus anume doi preteni să stea la un loc și să numere în fugă convoiul ce le va trece pe dinainte, am primit dela amândoi rapoartele, că au fost mult peste 2000, dar noi am luat în raport minimul de 2000, căci nu ne place să umflăm și mărim rapoartele noastre, cu vorbe ori cifre neadeverate.

Deci peste raportul jidancei „Hunyadvármegy“ și răutățile din el trecem cu disprețul ce-l merită mirosul său de usturoiu.

Osemintele lui Krüger, mort în Europa, sunt pe drum spre patria sa orfană, spre Transvaal. Le duc acolo să le îngroape în pământul pentru care a luptat atât de eroic marele om! Pe sicriul lui se află cununa Reginei Holandei și a soțului său, cum și alui Stein, președintele Oranjului căzut, care a scris pe cununa lui Krüger cuvintele evanghelice: *«Luptă bună ai luptat!»*

Dl A. P. Păcurariu, protopresb. gr. or. la Hunedoara și-a sărbătorit în 31 Oct. n. iubileul de 40 ani a preoției. Dl. protop. Păcurariu e unul din tinerii de pe vremuri crescuți de Metropolitul Șaguna la Brașov, Sibiu și Carloviț, păstrând multă pietate marelui său patron. Din prilegiul iubileului său, serbat în cerc familiar, feliicitat de toată inteligența din loc, — iubilantul a făcut o fundațiune de 500 cor. de pusă la inst. »Agricola«, din care să se ajutore după putință la sărbătorile Crăciunului copii săraci și familiile sărace. În semn de recunoștință corul bisericesc din loc, i-a făcut sara o frumoasă serenadă.

Dr. „magna cum laude“. Dl. Ioan Lupaș, absolvent al facultății filosofice din Budapesta, a depus la universitatea din Budapesta doctoratul în științele istorice »magna cum laude«. Dl Lupaș obținând din partea consistoriului din Sibiu, un stipendiu din Fundațiunea »Trandafil«, merge la Berlin spre a face studii mai aprofundate în specialitatea sa. Felicitările noastre!

La ce bun? Fisolgebirăul substituit dela Ilia, dl Finna, fiind present la adunarea din Ilia, n'a avut privilegiu a interveni față de oratori, căci toți au vorbit cu așa mult aparat legal și au ținut discuția pe nivel atât de corect și înalt, că n'a putut să se atingă de nici una! Dl Dr. V. Bontescu a atins însă mai răsunător coarda ce-l durea și pe dl Finna, anume a criticat, tot așa de corect și adevărat, administrația cea abuzivă dela noi, și d-nul Finna a crezut că face lucru mare dacă face atenție pe vorbitor să nu mai »agite« contra... administrației! I-a dat dar un avis dela spate, că »ne agitáljon«. *Atâta tot.* Incolo dl Dr. Bontescu și-a urmat vorbirea mai de parte, cu același foc, până-ce d-sale i-a plăcut a o încheia, fără a mai fi fost provocat de cineva! *Acesta e adevărul!*

Ce rost are dar vântul ce-și face dl Finna, lăsând să se telegrafeze la foile din Pesta și să se scrie în hirscheasca »Hunyadv.« că d-sa »a detras cuvântul oratorului«, ca să se insinue, vezi d-ta, de »teribil« la marii sei? Dar nu-i adevărat. Iar dacă în public au slujbașii nostri îndrăzneala a se lăuda atâta de fără genă, — ce-or fi spunând în rapoartele lor secrete? — Ridicol.

Tot mai mult și mai mult cer slujbașii statului. Parcă țara nu mai are alte nevoi, decât să le urce mereu plățile. Duminecă iar e congres de oficanți de stat, în Pesta. In congres sunt două partide: una, a celor din provinciă, care cere, că să se dea, tuturora ceva întregiri de salariu, alta, a celor din Budapesta, care e mai modestă, zice că e destul dacă guvernul dă numai slujbașilor din Pesta ajutor, ca »adaus de scumpete«, ceialalți mai rabde. Foarte potrivit. Chiar estan să și cade să le mai dee guvernul, că doar tot poporul înoată în belșug, are de unde mai înfunda la cei domni din Budapesta!...

Zile nostime de tot trăim noi, Românii, în zilele acestea. O generație întreagă de bărbați, cât tineri cât bătrâni, se pun în mișcare pentru a nu lăsa să ni-se deie de guvern și lovitură aceasta, fără ca noi să ne arătăm măcar durerea noastră cu bărbăție și demnitate. Arangează deci adunări de protestare, conduse *neexceptionabil* de românește, făcând să se manifesteze în ele, cea mai curată flacăară a sufletului românesc, și toți câți ved aceste adunări, merg cu inimi înălțate, văzând țaria poporului în alipirea la neam și dorul lui de lucrare, de manifestare, de activitate.

Și se pot găsi două ziare române, »Gazeta« din Brașov și »Drapelul« din Lugoj, cari se revoaltă contra acestor nobile manifestări a poporului și a celor-ce le arangează! De săptămâni numite ziare s'au pus iar pe »argumentațiuni«, că aceste adunări ar fi

ducătoare la rău, dacă lipsește din convocătorul lor cutare formulă la care toți am ținea, dacă n'ar fi ridicată față de ea o pedecă nelegiuită, dar pedecă, a liberei mișcări.

O, domnilor pasiviști și acățatori de cuvinte, nu vă cuprindem înțelepciunea! Dar din inimă regretăm că perdeți timpul cu atâtea »argumentări« pe care le știm și noi de mult, în loc să vă vedem puși frățeste pe muncă, căci altfel ne zdobesc cu totul ticăloasele vremi ce străbatem.

Știm și noi toate câte le spuneți DV, dar înțelegem și aceea, că timpul de față ne cere lucrări cu mult mai mari și mai grele, decât acelea. Par-tea cea ușoară de viață, nu noi ne-am ales-o!

Colegitate nu glumă. De o vreme încoace foile maghiare din Pesta, se ocupă mereu de Dr. A. Vlad și mișcarea ce se produce în jurul lui. Mai gureșe însă este nabădăioasa »Magyar Szó«, fosta simbriașii lui Bánfy, acum »credincioasă« lui Tisza. Acest ziar se ocupă în vre-o 3 numeri mai noi, de adunările populare arangeate de Dr. Vlad prin Bănat. Cum pe dl Dr. Vlad îl însoțea și dl I. Birăuțiu, redactorul foi »Poporul Român« din Pesta, ziarul maghiar cât e furios contra lui Dr. Vlad, mai mult e pornit contra dlui Birăuțiu. În scarmă și-l dăscălește și-l foarfecă, de abia-l mai lasă să trăiască! Reproduce vorbirile dlui Birăuțiu de colo și de colo, între altele partea în care dl Birăuțiu zicea poporului:

»Un singur om avem în dietă care luptă din toată inima pentru interesele noastre, și care ca un leu stă între 450 de dușmani. De vreți să vi-se schimbe soarta spre mai bine, aveți datorită a trimite în dietă oameni, cari să aibă aceleași credințe politice ca Vlad. Și nădăjduesc că așa veți și face!»

La acestea »Magyar Szó« strigă furios: »Iată vorbirea unui redactor român din capitala și reședința patriei noastre! Vorbirea aceasta e plină de cele mai provocatoare și obraznice minciuni. Fiecare cuvânt al acestei vorbiri e îndreptat într'acolo, ca prin întortochierea adevărului să desvoalte în poporul român ură, antipatie, și scârba față cu unguirimea.

»Dapoi de suferit e aceasta, că acest redactor făcut din tipograf, în călătoriile lui prin țeară, în cari cel dintâi scop îi e câștigarea de abonați, — se asmuțe pe Români contra Maghiarimei?»

»Dapoi de suferit e, ca fozia, botezată socială, a acestui redactor, care prin fiecare cuvânt al ei dă dovadă de ura ei ce spumegă contra maghiarimei, — se răspîndească peste ținuturile românești în 10—12.000 e-xemplare, chiar de aici, din capitala Ungariei?»

Iată poziția unei foi române în Pesta. Iată colegialitatea și sentimentul pentru libertatea presei, la foile maghiare! Decât că dl Birăuțiu va ști ce importanță se deie acestor asmuțări alui »Magyar Szó« împotriva d-sale. Să-l lase numai să cânte la stele și la lună, și dsa să meargă înainte, cultivând prin foia d-sale, bunele sentimente ale poporului căruia se adresează.

Moarte. Dimitrie Blajovan, pretor în pensiune, a răposat în etate de 38 ani, după un morb greu și îndelungat, în 26 Octomvrie, 1904, în spitalul alienaților din Angyal-föld. Fie-ți țărina ușoară!

Alegerile la comitat.

Punem de nou toată stăruința pe lângă frații nostri cărturari din popor, ca la alegerile din 11 Nov. să meargă cu toții, disciplinați, grupați laolaltă, și ținând frumos împreună, la locurile de alegere, silindu-se din răspuleri a scoate aleși cât mai mulți Români de cei neatârători, iar unde numai e posibil, să scoată biruitoare liste curate românești.

Pentru-ca cei interesați să se poată orienta cari comune de care cerc să țin, publicăm aci lista cerurilor electorale și a comunelor ce să țin de ele. Iată-le:

I. Cercul **Petroșeni** de care să țin comunele:

Bărbătenii-de-jos—Isroni, Bănița, Bărbătenii-de-sus, Hobiceni—Uricani, Câmpu-lui-Neag, Crivadia, Livezeni, Lupeni, Merișor, Petrila, Petroșeni—Dilsa, Coroiști, Mățești, Vaidei-Vulcan.

Locul de alegere Petroșeni. Dă 20 membri aleși pe câte 6 ani. Acum să aleg cei 5 membri a căror mandat înceată cu sfirșitul anului 1904, (ceialalți 5 mai mai au mandat de 3 ani, până în 1907).

II. Cercul **Pui**, cu comunele:

Băiești, Borbătviz, Valea-Lupului, Fegier, Fehéviz, Fizeșd, Galaț, Hegyalja-Livadia, Hobita, Baaru mic, Livadia, Baarul-mare, Ohaba-Ponor, Petros, Ponor, Puj, Susor, Șerel, Vaidei.

Locul de alegere: Puj; aleg 22 membri la congregație, de data asta să alege 11, a căror mandat înceată cu sfirșitul acestui an.

III. Cercul **Sălagiul-inferior**, cu comunele:

Bareșd, Óralja-Boldogfalva, Balomir, Ciopea, Malomviz, Gureni, Suseni, Ostrovel, Ohaba, Sibisel, Săcel, Sănpetru, Unciufalău, Valea Dilși, Subcetate, Sălagiul-de-jos, Sălagiul-de-sus, Kóalja-Ohaba, Coroiști, Măcești, Malaiești, Nucșoara, Peștera.

Locul de alegere: Sălagiul-superior; dă 12 membri. Acum să aleg 6.

IV. Cercul **Peștișul-mare**, cu comunele:

Băuțarul-de-jos, Băuțarul-de-sus, Bucova, Brazova, Hobita-Grădiște, Cărnești, Peștișul-mic, Clopotiva, Peștișul-mare, Ostrov-mic și Ostrov-mare, Paucinești, Păclișa, Poini, Grădiște, Zajceni, Silvașul-de-jos, Nirășul-de-jos, Boița Demșuș, Ștei-Vașpatac, Silvașul-de-sus, Farcadinal-de-sus, Nirășul-de-sus, Găuricea, Hațagel, Meria, Ciula, Crăguși, Lindșina-Curpeni, Ciula-mare, Rechitova Tuștea, Vălioara.

Locul de alegere Peștișul-mare. Dă 14 membri. Să aleg acum 7.

V. Cercul **Hațeg**, cu com.:

Hațeg, Totești, Nalácsvád, Rea, Fărcădinul-de-jos.

Alegerea la Hațeg. Dă 8 membri. Să aleg 4.

IV. Cercul **Răcăștia**, cu com.:

Nadeșul-de-jos, Nadeșul-de-sus, Călanul, Călanul-mic, Călanul-mare, Ocoliuș-mare, St.-Craiu, Alun, Arieș, Bunila, Booz, Pojenița-Voini, și Buzdular, Cerna și Păroasa, Ciolnăcuș, Cerbel, Cerișor, Cernișoara—Florese, Dobăca, Fereșd și Pojana-Recițeli, Goleș, Ghelar, Găvașdia, Hoșdoul și Muncelul-mare, Plop, Poinița-Tomi, Racoși, Ruda, Socet, Sohodol, Baia-craiu-Toplița, Teliucul-de-sus, Teliucul-de-jos, Erdőhát, Runcul-mare și Vadul-Dobri, Zalași și Groos, Bățălar, Boșorod, Gontaga, Vălcelele bune, Kovrágy, Chitid, Luncani, Macău, Bretia-mare, Bretia-vechie, Vălcelele rele, Russ, Strei-Ohaba, Strei-Sân-George, Strei-Săcel, Strei-Plop, Zeykfalva, Ocoliuș-mic, Bătrina.

Alegerea la Răcăștia. Dă 16 membri. Să aleg 8.

VII. Cercul **Hunedoara**, orașul singur, dă 8 membri. Să aleg acum 4.

VIII. Cercul **Deva**, cu com.:

Deva oraș, Brettelin, Cergeș, Minthia, Caun, Vulcești, Vețel, Merișor, Boiabirzi, Herepea, Leșnic.

Alegerea se face în Deva; dă 10 membri. Să aleg acum 5.

IX. Cercul **Peștișul-de-jos**, cu comunele:

Peștișul-de-jos și Tămaștelek, Arki, Dedaci și Piski (Simeria), Cristur, Barcea-mică, Căriți, Cozola, Barcea-mare, Popești, Șarfalău, Sântohalma, Almașul-săc, St.-Andre, Buituri, Erdőhát, Erdőhát-Runc, Peștișul-de-jos, Keresztény-Álmás, Nandor, Nandor-Váralya, Ulm, Josan, Muncelul-mic.

Alegerea în Peștiș; dă 12 membri. Să aleg acum 8.

X. Cercul **Dobra**, cu comunele:

Abucea, Lăpugiu-de-Jos, Baștea, Briznic, Dobra, Dumbravița, Fașețel, Lăpugiu-de-jos, Fintoag, Grind, Gura-Dobra, Holgia, Coșesd, Lapușnic.

Lassău, Mihalești, Pauk, Rădulești Roșcani, Săcămaș, Seliște, Stancești-Ohaba Stregonia, Stretia, Tisa, Tej, Gothátya.

Alegerea la Dobra; dă 12 membri. Să aleg acum 6.

XI. Cercul **Ilia**, cu comunele:

Bacifalău, Baresd, Booz, Branișca, Dumești, Fizeș-Băgara, Furcșora, Gialacuta, Cabeșd, Culieș, Lunșora, Murăș-Breteș, Ilia, Sărb, Tărnava, Tărnavița, Ulieș, Valea-Lungă, Almaș, Alma-Seliște, Boiu-de-jos, Certeșul-de-jos, Bradățel, Brașeu, Burjuc, Cerbia, Danulești, Boiu-de-sus, Godinești, Glodgilești, Gurasada, Cărmăzinești, Cămpeni și Cămpeni-surduc, Coja, Micănești, Petesti, Pogănești, Runcșor, Tămașești, Tătarești, Vica, Vișca, Vorța, Zam, Bejan, Fornădia, Dealumare, Gruielaci, Cajanel-de-jos, Seliștioara, Stoeanasa, Suligete, Vălioara.

Alegerea în Ilia; dă 14 membri. Să aleg 4.

XII. Cercul **Rapoltul-mare**, cu comunele:

Banpotoc, Barbură, Bărsău, Boholt, Buriere, Certeșul-de-sus, Fizești, Harău, Hondol, Checchedaga, Chimindia, Măgura, Șoimuș și Bălata, Săcărâmb, Nevoieș, Toplița, Vormaga, Nojag, Uroi, Băbălna, Băcăinți suseni și joseni, Cigmău, Feredeș, Folt, Gyertyános, Geogaiu, Homorod, Rapoltul-mic, Rapoltul-mare, Rênget, Bacăia, Balșa, Bozeș, Bulbuc, Cib, Ardeu, Glod, Almașiu-mic, Almașiu-de-mijloc, Curpeni, Mada, Nădăjția, Almașiu-mare, Mermezău, Pojana, Porcuro, Tecerău, Văleaipei, Valea-mare, Voia, Boi.

Alegerea în Raport; Dă 14 membri. Să aleg 7.

XIII. Cercul **Jeledint**, cu com.:

Orăștioara-de-jos și de sus, Buciu, Grădiște, Grid, Dăncu-mic, Costești, Jeledint, Totia-mică, Ludești, Mărtinești, Măgura, Măgureni, Dăncu-mare, Spin, Răpaș, Turmas, Tămașca, Băcia, Totia-mare, Piști, Petreni, Tâmpa, Bătiz, Kőboldogfalva, Sf.-Măria-de-peatră, Valea-St.-Georgiului.

Alegerea în Jeledint; Dă 10 membri. Să aleg acum 5.

XIV. Cercul **Romos** cu com.:

Șibot, Beriu, Balomir, Sereca, Vinerea, Căstău, Șibișel, Cujir, Romos, Romoșel, Vaidei, Pricaz, Turdaș, Bintiști, Gelmar, Pișchint.

Alegerea în Romos; Dă 10 membri. Să aleg acum 5.

XV. Cercul **Orăștie**, orașul singur. Dă 14 membri. Să aleg 7.

XVI. Cercul **Brad** cu comunele:

Mihăleni, Blăjeni, Potingani, Bucești, Dupăpătră, Stănița, Brad, Țereteș, Vaca, Valea-Brad.

Alegerea în Brad. Dă 18 membri. Să aleg 9.

XVII. Cercul **Băița**, cu com.:

Băița, București, Hărtegani, Cănel-de-sus, Crăciunești, Cristior, Curechiu, Luncoiu-de-jos, Luncoiu-de-sus, Meșteacăn, Orminda, Peștera, Podelu, Rovina, Ruda, Șesuri, Seliște, Scroafa, Trestia, Zdrăpți.

Alegerea în Băița. Dă 20 membri. Să aleg 10.

XVIII. Cercul **Văța-de-jos**, cu comunele:

Obârșia, Valea mare, Tiurești, Tărnava, Dobrot, Leant, Brotuna, Baldorin, Tomești, Tătarești, Cazănești, Văța-de-jos, Prihodești, Lunca, Steja, Ciungani, Prăvăleni, Strimba, Basarabasa.

Alegerea în Văța. Dă 18 membri. Să aleg 9.

XIX. Cercul **Baia-de-Criș**, cu comunele:

Uibărești, Birtin, Bulzești, Cebea, Grohot, Căraci, Cărstău, Baia-de-Criș, Ribic, Ribicioara, Rîșca, Rîșculița, Tomnatec, Junc.

Alegerea în Baia-de-Criș. Dă 18 membri. Să aleg 9.

Acestea sunt curcile electorale pentru alegerile de membri la congregația comitatului.

Poporul nostru, care formează, ca număr 93% a întregii populații din comitat, ar trebui să trimită acolo iarăși 80—90% tot Români din numărul membrilor aleși. Durere, am stat și stăm încă departe de această proporție.

Și asta e rău. Membrii stăni n'au inimă pentru necazurile poporului, și de câte-ori se cere arunc nou, dări nouă, ei le votează fără împotrivire, iar membri români prea puțini, pot face numai mică împotrivire.

De va fi poporul nostru la culmea chemării și va alege acum și în viitor tot Români neatârnată, ca să putem intra în congregație ca o grupare numeroasă și hotărâtă, va ținea samă de noi însăși conducerea comitatului și nu odată vom putea înmuia cererile cele multe de dări și aruncuri nouă!

De aceea, cei-ce adevăratul bine al poporului românesc din comitat îl vor, — *meargă acum la locurile de alegere și alegeți numai Români buni și neatârnată!*

Notă. În unele cercuri se aleg mai mult de jumătate din numărul membrilor ce dă cerul, deci mai mult decât arătarăm noi mai sus la fie-care cerc. Căci unii din cei cu mandat până în 1907 au murit, alții au intrat între viriliști, deci n'au lipsă a mai fi aleși. Așa la Romos, Băița, etc. Frunții din partea locului se se orienteze ca să știe să candideze cu atâta mai mulți din cei doriți de clubul comit. românesc!

Schimbare ciudată.

Cetim în „Cronica” din București următoarea observație:

Noi Românii suntem un popor foarte liniștit. Poporul nostru spune că „vorba lungă-i sărăcia omului” și știe, că numai butoiul gol hodorogeste, pentru asta lui nu-i place nici să vorbească mult, nici să facă gălăgie.

Făț de Bulgari, Sârbi sau Greci, noi trecem drept un popor de ordine prin excelență; de douăzeci și șapte de ani de când ne-am cucerit independenta, n'a avut loc la noi nici o turburare de așa natură încât să îngrijească pe vre-un stat european.

În orașele noastre așisderea față de orașele altor state, populația este puțin tulburentă; scandalurile, bătăile și rănirile sunt mult mai puțin numeroase.

Cu toate acestea, dacă ai merge într'un oraș străin, în Paris bunăoară, ai vedea că elementul cel mai turbulent îl formează Românii. Dacă într'un local public din cartierul latin, sau în vre-un local de noapte depe malul drept cum e Place-Blanche sau Baratte, vei vedea, că aceia cari vociferează, cari vorbesc sau rîd mai tare sunt Români. Dela ușa unui asemenea local, cum intri vei auzi vorbind românește.

Cum se explică această ciudată schimbare, că fiii celui mai liniștit popor, devin elementul cel mai gălăgios în străinătate?

Această schimbare nu se întâmplă însă numai Românilor, dar și străinilor cari vin la noi.

Să luăm bunăoară pe Nemți. Când intri într'o cafea sau într'una din acele mari hale de bere din München de exemplu, abia dacă auzi un murmur încet. Neamțul își citește liniștit gazeta sau își bea masul de bere, nevasta lui face același lucru.

În tot timpul cât stau acolo în local, nu schimbă douăzeci de vorbe între ei.

Atât de mult timp München-ezul se nu facă gălăgie, încât să se auză să auzi într'un local un bărbat care se cheme chelnerița bătută în masă. Pentru a nu fi silit să se ostenească poruncind a doua bere, lasă ridicat capacul paharului, ceea-ce însemnează: „Să mai vie unul!” Chelnerița când trece pe lângă masă vede paharu

deschis, îl ia și când clientul ridică ochii de pe jurnal se mai soarbă o înghițitură, găsește paharul plin.

Chiar și tineretul, deși mai vesel mai exuberant, e departe de a fi zgomotos ca al nostru.

Vedeți însă o societate de Nemți la noi. Priveam aseară, într'o berărie la vre-o șase inși, cari făceau o gălăgie de se cutremura localul: erau toți nemți. Veniți aci, ei devin mai zgomotoși chiar decât tinerii nostri înțorși din Paris.

Desigur e mediul, clima, obiceiurile pe cari le găsim aci și atâtea alte cauze, cari le schimbă atât de adânc firea. Totuși e schimbare aceea, și ar putea să fie un serios obiect de studiu pentru un psiholog.

Lys.

La „Masa studenților” dela gimnaziul român din Brad au intrat în Octomvrie următoarele daruri marimoase: 1. dela I. Olariu, v-not. din venitul curat dela petrecerea aranjată la 25 Iunie în Băița-Căinel 7 cor. 2. Victor Tordășan dela G. Ittu, preot, Vale și Ana Ittu, preteasă și fiul lor Aurel Ioan, cunună eternă pentru fericitul lor fiu, frate, Octavian Georgiu elev. cl. III. 10 cor. 3. Crișana din Brad cunună eternă pentru fericitul I. Roman, paroch în Luncoiul de sus, membru în direcție, 20 cor. Dăruitorii primească mulțumită profundă!

Comisiunea administrativă.

»Duett«, roman de Conan Doble, tradus în limba română de Dr. Victor Onișor, Bistrița. Tipografia G. Matheiu 1905. Un roman bun din literatura engleză. În prefață traducătorul arată însuși însemnătatea cărții sale, spunând, că a tradus-o la indemnul soției sale, care 'i-a fost colaboratoare. Romanul se estinde pe 291 pagini și costă 1 cor. 60 bani exemplarul. Îl recomandăm cu căldură. E o istorie plăcută din viața unei părechi tinere de căsătoriti.

INVITARE

Comitetul parochial greco-or. din Cunța, tractul Mercurea, are onorul a invita la sfințirea bisericii noi edificate, care se va celebra Marți în 26 Oct. st. v. (8 Nov. st. n. sf. Dumitru.)

Programa: 1. Marți dimineața la orele 8 actul sfințirii și liturgia solemnă. 2. La 1 oră p. m. banchet converta 3 cor. 3. La 3 ore p. m. adunarea despărțământului „Mercurea” a Asociațiunii transilvane. 4. Seara la 7 ore concert. Prețul intrării de persoană 1 cor. 20 bani. Pentru vip-tualii sunt rugate st. familii a se îngrijii, pentru beuturi bune să îngrijește comitetul. Pentru ridicarea nimbului acestei sârbi își va da concursul un cor compus din 15 teolog din seminarul Andreian din Sibiu sub conducerea d-lui prof. de musică T. Popovici, care cor va cânta în biserică în decursul liturgiei, iar seara va debuta cu următorul program:

1. Flechtenmacher. T. Popovici: Dorul înstrăinatului.
2. G. Dima: Hai în horă.
3. ** Solo de flaut (Victor Murășan).
4. T. Popovici: a) Cucule peană galbenă; b) Toarce leleo.
5. I. Vidu: a) Creangă ruptă D. G. Kiriac; b) Morarul.
6. Declamațiune (Titu Morariu).
7. I. Vidu: Din șezătoare.
8. Flechtenmacher Dima: Vivan-diera.

După concert dans. Invitări speciale nu se fac.

Cunța 15/28 Oct. 1904.

Comitetul aranjator.

796-1904.

Arverési hirdetmény.

Alulirott bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102 §-a értelmében ezennel közhírre teszi, hogy a dévai kir. törvényszéknek 1904. évi 7942 számú végzése következtében Dr. Margita János ügyvéd által képviselt Zsoszán Alesandru javára Szirb Petru és t. kistrápoli lakos ellen 120 kor. s járulékaí erejéig 1904. évi szept. hó 16-án foganatosított kielégítési végrehajtás utján lefoglalt és 622 kor.-ra becsült következő ingóságok, u. m.: sertések, takarmány, buza stb. nyilvános árverésen eladtnak.

Mely árverésnek az algyógyi kir. járásbíró 1904. évi V. 402 számú végzése folytán 120 kor. tőkekövetelés ellenek 1903. évi deczember hó 1 napjától járó 6% kamatai, 1/3% váltódij és eddig összesen 64 kor. 98 fillérben bíróság már megállapított költségek erejéig kistrápoli községében végrehajtást szenvedők lakásán leendő eszközzésére 1904. évi nov. hó 7-ik napjának délelőtti 10 órája határidőül kitűzetik és ahhoz venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-ai értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet ígérőnek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták s azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120 §-a értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Algyógy 1904. évi okt. hó 28-ik napján.

Ruszuly Imre,
kir. bir. végrehajtó.

769-1904.

Arverési hirdetmény.

Alulirott bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102 §-a értelmében ezennel közhírre teszi hogy az Algyógyi kir. járásbíró 1904. évi Sp. 214/2 számú végzése következtében Dr. Margita János ügyvéd által képviselt Oprisa Juon I Barabás javára Sztankulesk Avram és t. ellen 100 kor. s járulékaí erejéig 1904. évi május hó 10-én foganatosított kielégítési végrehajtás utján lefoglalt és 851 kor.-ra becsült következő ingóságok, u. m.: szarvasvasmarhák, sertések, buza és épületek, nyilvános árverésen eladtnak.

Mely árverésnek az algyógyi kir. járásbíró 1904. évi V. 194 számú végzése folytán 100 kor. tőkekövetelés ennek 1903. évi november hó 30 napjától járó 5% kamatai, 1/3% váltódij és eddig összesen 74 kor. 80 fillérben bíróság már megállapított költségek erejéig Pojána községében végrehajtást szenvedők lakásán leendő eszközzésére 1904. évi november hó 12-ik napjának délelőtti 11 órája határidőül kitűzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-ai értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet ígérőnek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták s azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120 §-a értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Algyógy 1904. évi október hó 28-ik napján.

Ruszuly Imre,
kir. bir. végrehajtó.

Anunț.

„Hotel comunal”

în Seliște (com. Sibiiu) edificiu nou, modern, cu 6 odăi pentru pasageri, pavilion de vară, grădină, cuclărie, grajduri, etc. mobilat, cu întreg inventarul pentru bucătărie, restaurant, cafenea și odăi de pasageri, se dă în chirie pe anii 1905, 1906 și 1907.

Prețul de strigare e 3600 coroane la an.

Închirierea se face prin licitațiune verbală în 13 Noemvrie a. c. la 10 ore a. m. la primăria comunei, înainte de începerea licitațiunii verbale se primesc și oferte închise, provăzute cu 360 cor. vadiu și cu declarația că condițiunile sunt cunoscute.

Seliște, în 1 Noemvrie 1904.

Primăria comunală.

„TÎRG DE IMOBILE”

Cine dorește

a vinde sau a cumpăra în timpul cel mai scurt: Moșii, păduri, băi (mine), fabrici, fabrici de țigle, mori joagere, neguțatorii complete, cârcime, băcăni de toată mărimea etc. etc. Sau cine caută ocupațiune, oficii, lucru să se adreseze la administrațiunea foii de concentrare a anunțurilor de folos general, de pe teritoriul monarhiei austro-ungare. Orăștie, strada dealului nr. 11. La scrisori e a se alătura o marcă postală de 10 fil. (5 cr.) pentru răspuns.

Administrația

organului special de concentrare a anunțurilor de folos general de pe teritoriul monarhiei austro-ungare

„TÎRG DE IMOBILE”

Orăștie (Str. Deal 11).

Canceliști!

În cancelaria advocațională a „Ardeleni” se primesc îndată

doi canceliști,

cu scrisoare frumoasă.

Asupra condițiilor, a se adresa pentru informațiuni la Direcțiunea băncii:

ARDELEANA

institut de credit și de economii în Orăștie.

Publicațiune.

Se aduce la cunoștința acelor pe cari îi interesează, că două mori ale comunei Vinerea (una cu 2 roate, alta cu 5 roate) se dau în arândă pe calea licitațiunii publice pe un nou period de 3 ani, în 17 Noemvrie 1904 în cancelaria notarială din Vinerea (Felkenyér).

Prețul strigării e 6282 coroane, eventual tot cu 10% minuendo până-ce se va afla reflectantul.

Reflectanții au a depune 10% vadiu.

Alte condițiuni se pot vedea în cancelaria notarială în oarele officioase.

Vinerea (Felkenyér), în 17 Octomvrie 1904.

1-2 Primăria comunală.

De vânzare.

În Orăștioara-de-jos

o moară

cu două petri

în starea cea mai bună; o casă de peatră folosită până acum de casarmă pentru jandarmi; mai încolo o curte economică mai mică cu mai multe edificii ecomice în stare bună și cam 9 jugere de grădină cu fânațe

e de vânzare

din mână liberă.

Desluciri mai detaliate se pot căpăta dela D-1 notar cercual Teodor Riebel în Orăștioara-de-jos sau la proprietărea D-na Dr. Jos. Hirsch în Dicső-Szt.-Márton.

3-3

